

PARKINSONISME
VERENIGING

FIJN DAT U ER BENT!

Parkinsoncafé Reeuwijk
13 april 2026

PARKINSON EN MEDICIJNEN

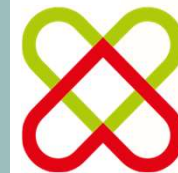
Wat kan de apotheker voor u betekenen?

Sigrid van Daal

Parkinsonapotheker
Parkinsonnet

Alphen aan den Rijn

ParkinsonNet

**SAMENWERKENDE
APOTHEKEN**
RIJN EN GOUWE

WAT KOMT VANDAAG AAN BOD?

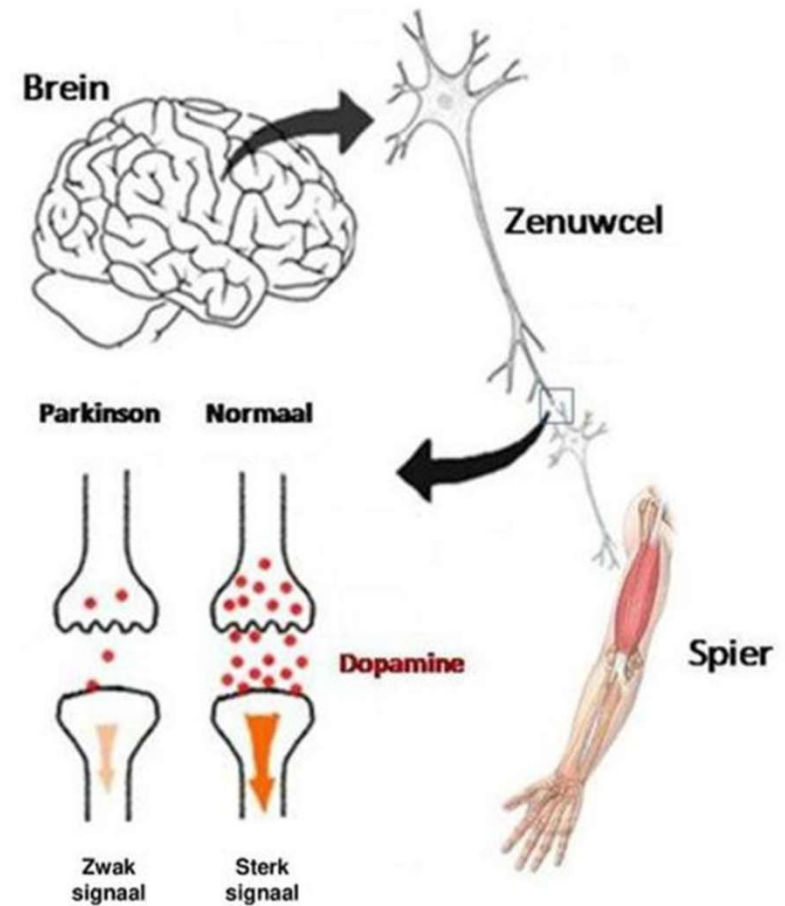
- Wat is Parkinson?
- Medicijnen bij Parkinson
- Belang van het juist gebruiken van medicijnen
- Leveringsproblemen van medicijnen
- De rol van de (Parkinson)apotheker
- Take home message

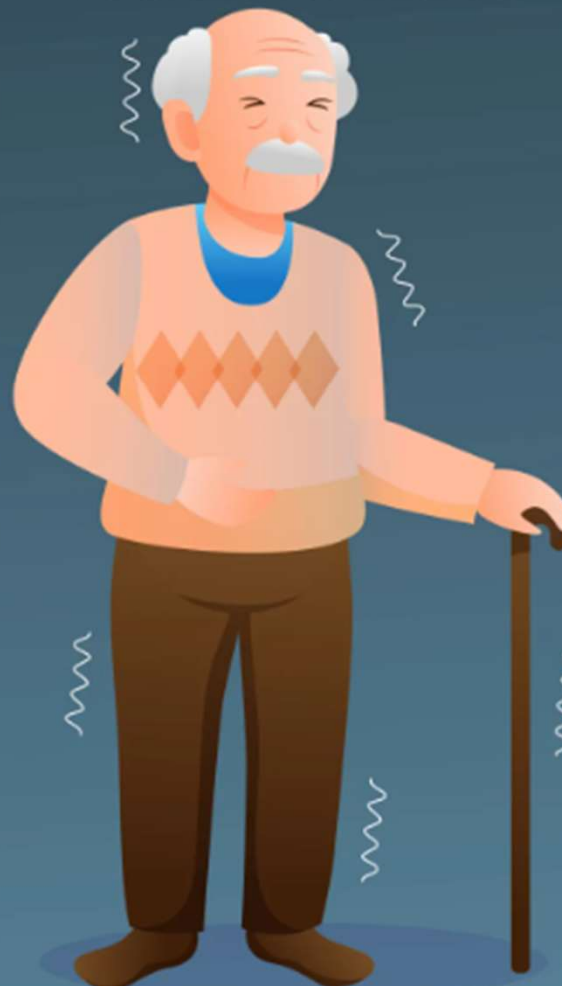
Wat is Parkinson?

ACHTERGROND PARKINSON

- Tekort aan boodschapperstof dopamine
- Tekorten andere boodschapperstofjes: acetylcholine, serotonine, adrenaline, GABA
- Signalen worden niet goed doorgegeven
- Spieren worden niet goed aangestuurd
- Toename van verschillende klachten

SYMPTOMEN van PARKINSON

Hersenen

Depressie

Angst

Verminderd Intellect

Duizeligheid

Obstructie Luchtweegen

Problemen met Ademhaling

Longen

Darmen

Constipatie

Ogen

Dichtvallende Oogleden

Huid

Meer Zweten

Mond

Last met Spreken

Speekselverlies

Slikproblemen

Zachte of Lage Stem

Spiereen

Spiersprijn

Lichamelijk Functioneren

Tremors

Verminderde Balans

Verminderd Handschrift

Slaperig

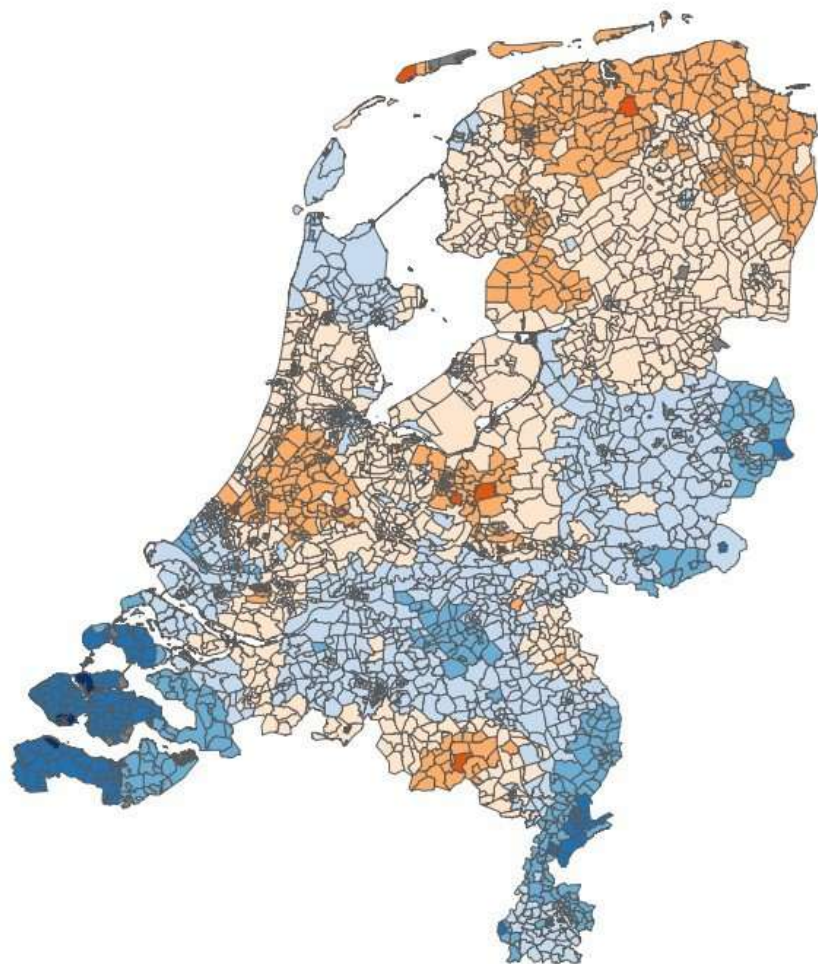
Moeite met Lopen

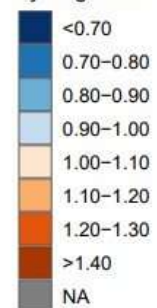
Parkinsonmasker

ACHTERGROND PARKINSON

- Iedere persoon heeft een andere combinatie van klachten
- Vrijwel iedere persoon ontwikkelt ook klachten op bewegen: stijfheid, tremor, balans, traagheid

Risk Ratio of Parkinson's Disease
by neighborhood in 2017-2022

Risico op Parkinson

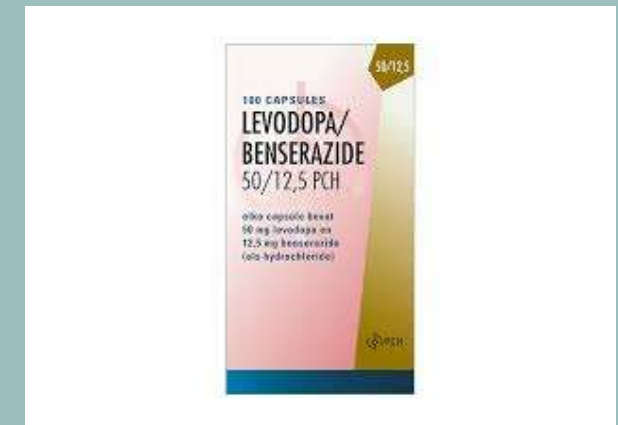
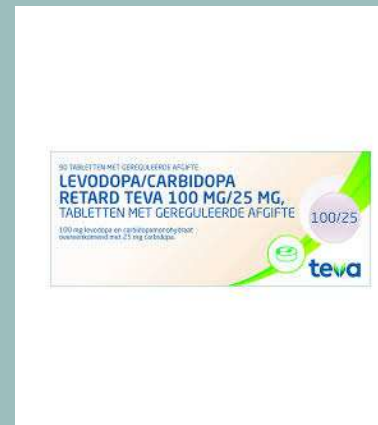
**Ongeveer 67.000
personen in Nederland**

Medicijnen bij Parkinson

Levodopa

LEVODOPA

- Levodopa is de basis van de behandeling
  - Levodopa wordt omgezet in dopamine
  - MEER dopamine in de hersenen
  - Signalen worden BETER doorgegeven
-
- Levodopa/carbidopa (Sinemet®)
  - Levodopa/benserazide (Madopar®)

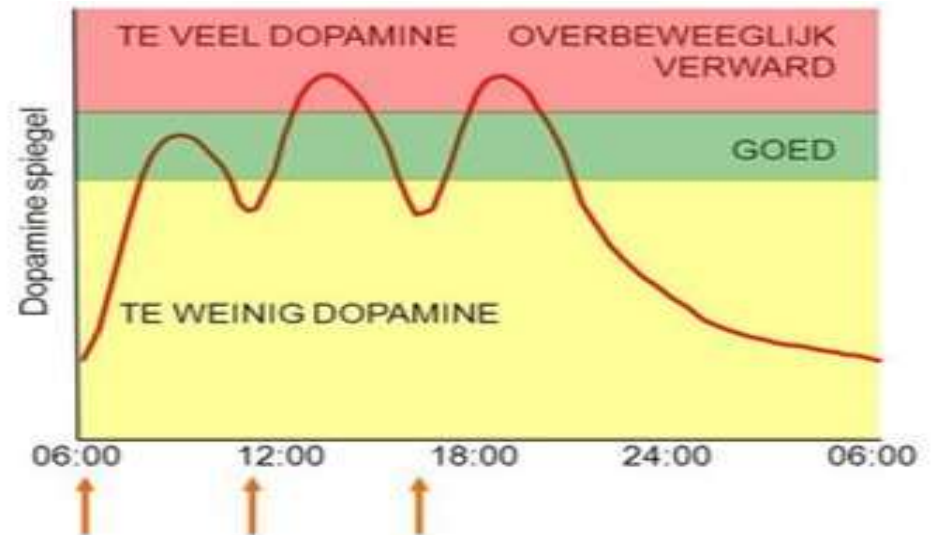

EFFECT LEVODOPA

- Het effect niet afhankelijk van hoe lang iemand het gebruikt
- Maar afhankelijk van het stadium van de ziekte van Parkinson

- kortwerkend → overdag 3 tot 6x per dag
- langwerkend → 1x voor de nacht
- disper (oplos) → zo nodig voor het opstaan, sporten

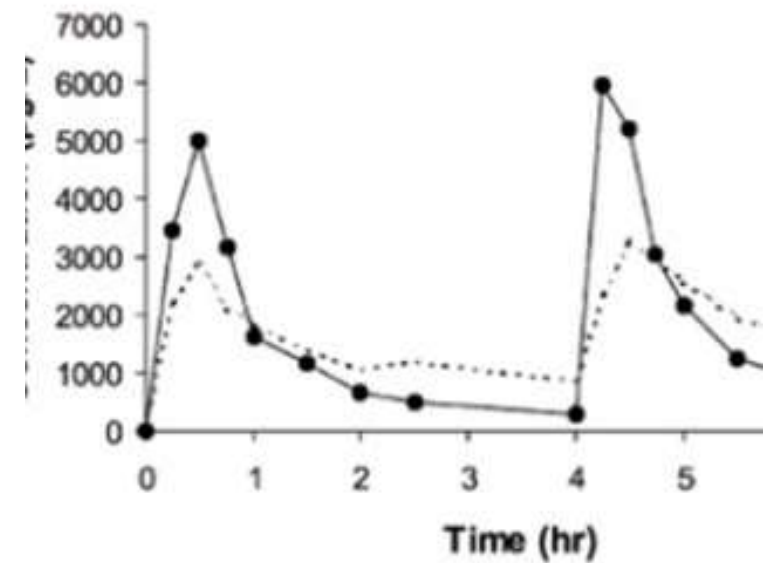
BELANG VAN GOED INNEMEN

- Innemen op vaste tijdstippen van de dag:
3 tot 6x per dag innemen
- na 4 uur kan de werking afnemen
- voorkom schommelingen

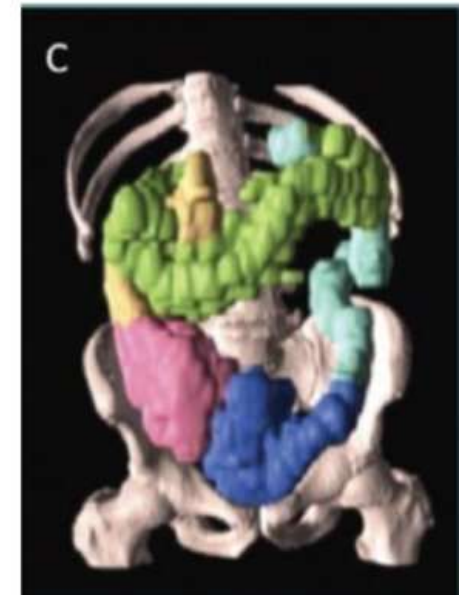
BELANG VAN GOED INNEMEN

- 30 minuten voor het eten innemen
- Niet innemen met eiwitten (melk, yoghurt, ei, vlees)
→ dan heeft levodopa minder effect
- Eiwitten wel op andere momenten van de dag innemen, belangrijk onderdeel van voeding

BELANG VAN GOED INNEMEN

- Bewegelijkheid van maag en darmen is vaak minder
- Bij Parkinson maag vaak trager leeg → tablet later naar darmen
- 66% van de personen met Parkinson heeft een vergrote darm
- Verstopping: levodopa wordt minder goed opgenomen
- Gebruik laxeermiddelen!

Overige medicijnen

DOPAMINEAGONISTEN

- Bootsen de werking van dopamine na in de hersenen
- Pramipexol, Ropinirol, Rotigotine (Neupro® pleister)

ANTICHOLINERGICA

- Verminderen spierstijfheid en tremor
- Akineton®, Artane®

MAO-B REMMERS

- Verminderen de afbraak van dopamine
- Selegiline, rasagiline, safinamide

COMT REMMERS

- Verminderen de afbraak van levodopa buiten de hersenen
- Entacapone

AMANTADINE

- Zorgt dat er meer dopamine in de hersenen blijft

LAXEERMIDDELEN

- Zorgen dat de darmen soepel blijven en medicijnen goed werken
- Macrogol, lactulose, vezels

ANTIPSYCHOTICA

- Psychoses als gevolg van Parkinson zelf, van de medicijnen of andere lichamelijke klachten
- Clozapine of quetiapine

ANTIDEPRESSIVA

- Depressie komt vaak voor samen met Parkinson
- Citalopram, escitalopram, sertraline, amitryptiline

GEHEUGEN / DEMENTIE

- Geheugenproblemen ontstaan vaak in een later stadium van de ziekte
- Rivastigmine pleister

FOSLEVODOPA/FOSCARBIDOPA

- Duodopa®, intestinale (rechtstreeks in de dunne darm) gel, toegediend met een pomp via een PEG-sonde

APOMORFINE

- Dopamineagonist, subcutane (onderhuidse) toediening met een injectiepen (Apo-Go) of pomp.
- Bij off-symptomen

LEVODOPA/CARBIDOPA/ENTACAPON

- Lecigon® intestinale (rechtstreeks in de dunne darm) gel, toegediend met een pomp via een PEG-sonde

LEVODOPA

- Inbrija®, inhalatiepoeder via de longen, bij off-symptomen

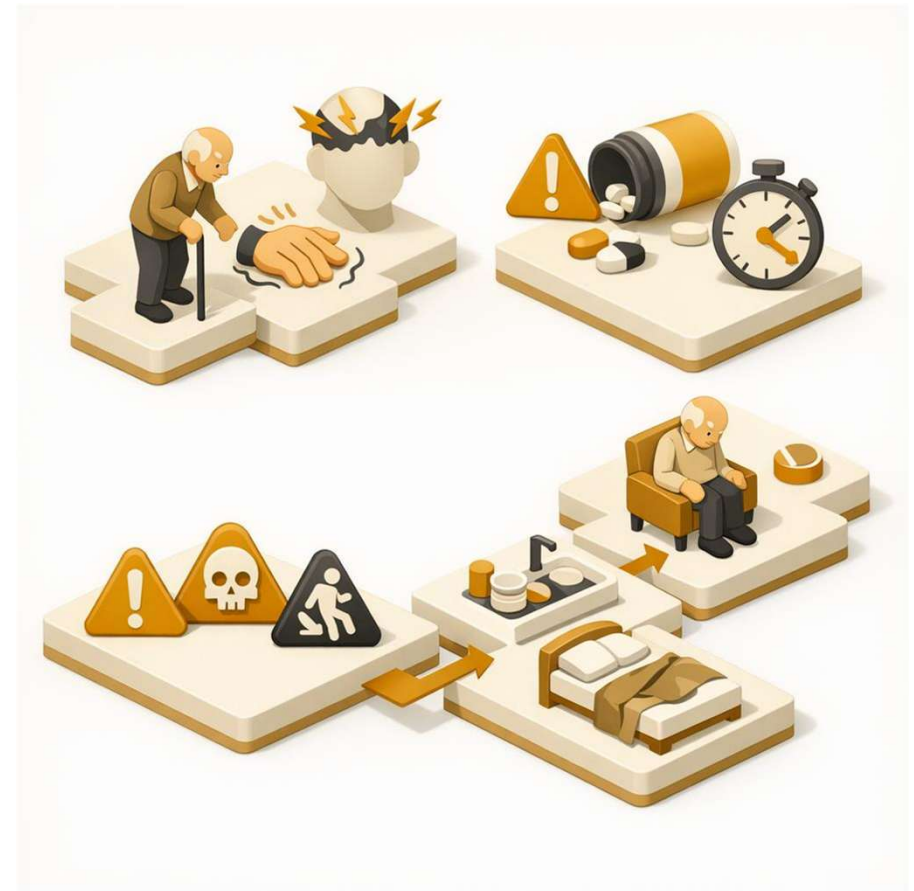

Juist medicijngebruik

Vergeten doses, bijwerkingen, hulpmiddelen: wat nu?

MEDICIJNEN VERGETEN

- TOENAME van klachten → meer stijfheid, tremor, bewegingsproblemen of hallucinaties
- Vaker vergeten geeft schommelingen en MINDER EFFECT.
- neem NOOIT een dubbele dosering
- neem de tablet alsnog in, tenzij het bijna tijd is voor de volgende dosering.

BIJWERKINGEN

- Veel bijwerkingen zijn afhankelijk van de dosering
- Goed opbouwen en afbouwen
- Tijdstip van inname is belangrijk
- Regelmatig innemen van medicijnen
- Voorkom merkwisselingen
- bespreek bijwerkingen altijd met een Parkinson verpleegkundige, neuroloog of apotheker

BALANS tussen werking van een medicijn en bijwerking!

SLIKPROBLEMEN

- adviezen bij droge mond wat slikken moeilijker maakt
- adviezen om tablet of capsule beter te kunnen slikken
<https://www.apotheek.nl/zorg-van-de-apotheker/moeite-met-slikken-van-medicijnen#tips>
- andere vorm: zetpil, zakje, oplosbare tablet, pleister
- omzetten naar een alternatief medicijn
- overleg met arts
- verwijzen naar logopedie / ergotherapie

HULPMIDDELEN

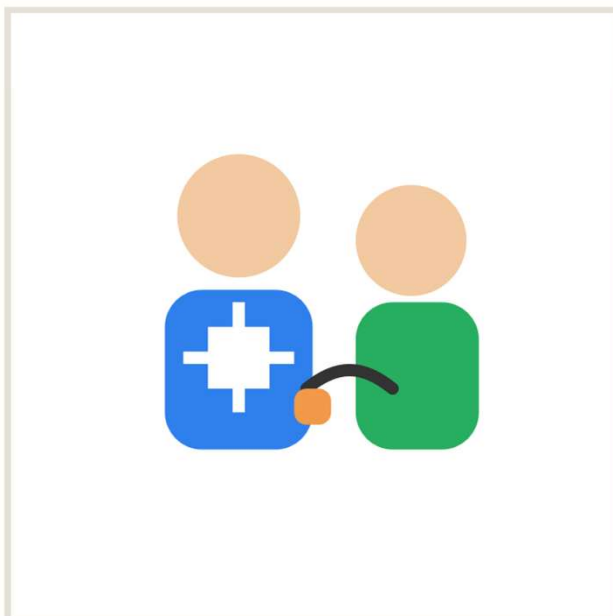
- Zorg voor voldoende voorraad
- Vraag JAARRECEPT aan bij de neuroloog
- Vraag om een MEDICATIEOVERZICHT
- Geef toestemming voor het LSP
- Laat uw medicijnen bezorgen of in een afhaalkluis plaatsen
- Medicijnwekker, medicijninnameschema, medicijndoos: de apotheek kan u helpen
- Tablettensplitter, maler of oogdruppelhelp
- Medicijnrol (baxter): medicijnen verpakt per tijdstip, per zakje

De rol van de apotheker

Hoe kan de apotheker helpen? Vragen stellen.

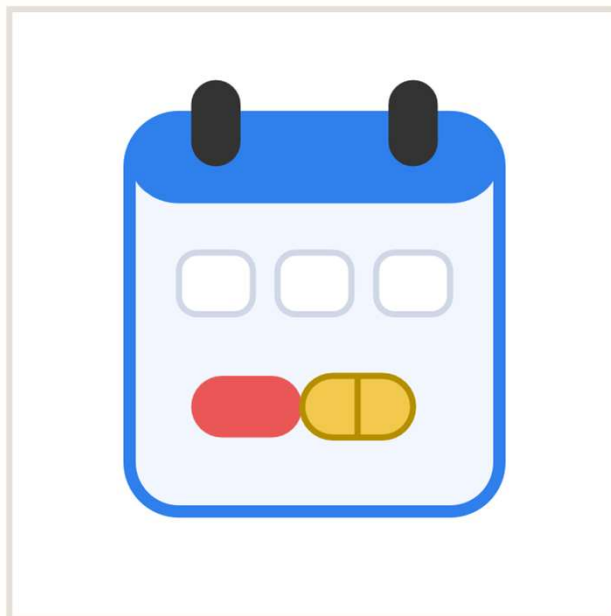
Wat doet uw apotheek / apotheker?

Uitleg bij een nieuw medicijn

Advies en tips voor het juist innemen

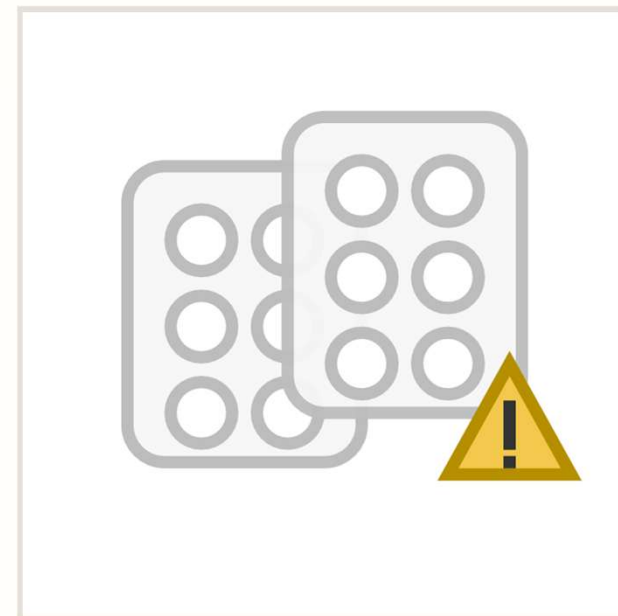
Advies en tips over hulpmiddelen

Zorgen dat uw medicijndossier voor alle zorgverleners compleet is.

Zelfzorgmedicijnen?

Geef het aan door aan de apotheek.

Controleren op doseringen

Overleg met de arts

Kunnen medicijnen samen met andere medicijnen of andere ziekten?

GA IN GESPREK!

- In sommige apotheken zijn ook Parkinsonbuddy's: dit zijn speciaal opgeleide apothekersassistenten die zich in uw situatie verdiepen → een vertrouwd gezicht
- Maak een afspraak voor een medicatiegesprek met uw apotheker
- In sommige apotheken zijn ook speciaal opgeleide Parkinson apothekers
<https://www.parkinsonzorgzoeker.nl/>
- Apotheken zijn ook goed digitaal bereikbaar: via een chat of e-mail vaak via een beveiligd systeem in een app of bijvoorbeeld mijngezondheid.net

Leveringsproblemen medicijnen

LEVERINGSPROBLEMEN

- Voorkeursmerk bij de eerste keer dat u een medicijn krijgt
- Na de eerste keer, niet zomaar wisselen van fabrikant
- Preferentiebeleid verzekeraar → Medische noodzaak!
- Richtlijnen wat wel / niet verantwoord gewisseld mag worden

NIET LEVERBAAR ZIJN VAN MEDICIJNEN STEEDS GROTER PROBLEEM

1. Patent medicijn verloopt, fabrikanten mogen namaken.
2. Slechts handjevol grondstoffabrikanten op de wereld overgebleven.
3. Als medicijnen niet aan gestelde (strengere) eisen voldoet, ligt de rest van de productieketen direct stil.
4. Nederland is klein land voor de economie, niet alles verkrijgbaar

UW APOTHEEK ZAL ALTIJD PROBEREN TE BLIJVEN LEVEREN

- via bevraging van collega apotheken in de regio
- import uit het buitenland
- overleggen met de voorschrijver voor een alternatief

Als toch wordt omgezet naar ander merk, houdt dan goed in de gaten of het anders voor u werkt.

TAKE HOME MESSAGE

Samen zorgen voor betere levenskwaliteit

Parkinson & medicijnen

Helaas noodzakelijk

Balans tussen werking
en bijwerking

Juist gebruik

Regelmatig innemen

Op de vaste tijdstippen

Denk ook aan macrogol
voor uw darmen

Rol van de apotheker

Ga in gesprek!

Stel uw vragen

Zorg goed voor u zelf!